
Akademici jsou proti reformě

Akademici jsou proti reformě

ÚHEL POHLEDU

Rektoři a představitelé akademie věd si pospíšili a u nového premiéra Stanislava Grosse orodovali za Petru Buzkovou, která podle nich dělá vše pro to, aby tato odvětví vzkvétala. Najednou jako by zapoměli na to, že naše vysoké školství a věda trpí neduhy, které přerůstají v chronickou krizi, což uznávají i sami představitelé vysokých škol a akademie věd. Místo aby se spolu s odborníky na vzdělávací a inovační politiku podíleli na hledání takových reform, které by dlouhodobě zajistily dynamiku rozvoje vysokých škol a vědeckých ústavů, otevřeli vysoké školy všem, kteří studovat chtějí a mají pro studium předpoklady, a z vědy a výzkumu učinili jeden z hnacích motorů konkurenceschopnosti české ekonomiky, vytvářejí aliance s politiky, kteří ve skutečnosti takovým reformám brání.

Problém je totiž v tom, že skutečná reforma vysokého školství i vědy se neobejde bez zásadní změny principů jejich financování, která nutně musí do produkce lidského kapitálu, znalostí a inovací vnést více efektivity a hlavně odpovědnosti vůči hlavním klientům (studenti, podniky, investoři).

Odpůrci v jednom táboře

První kámen úrazu spočívá v tom, že reforma financování vysokoškolského vzdělání je spojována se školným, přičemž zavedení školného je automaticky považováno za příčinu růstu nerovností.

Tato příčinná souvislost nebyla nikdy prokázána a nedávno zveřejněné analýzy dokonce ukazují, že nerovnosti v přístupu k vyššímu vzdělání jsou dokonce větší ve státně financovaných, avšak "podvyživených" systémech než v systémech, kde je vybíráno školné kompenzované silnými programy finanční pomoci studentům z nízkopříjmových rodin. I přesto však jakákoliv zmínka o spolufinancování (které nutně nemusí znamenat placení školného během studia) okamžitě spouští ideologickou mašinerii. Ta má vystrašit především budoucí studenty, kteří by nakonec na zavedení tohoto principu financování studia za daných podmínek jediné vydělali.

Současná ministryně školství sice dává veřejným vysokým školám o mnoho méně, než je tomu třeba ve Finsku nebo ve Švédsku, což vede ke stále hlasitějším protestům akademické obce, současně brání zásadní reformě financování vysokého školství, která by vedla k větší rozpočtové nezávislosti vysokých škol na státu a k jejich rozvoji v závislosti na kvalitě poskytovaného vzdělání.

Tento nevyhnutelný důsledek skutečné reformy financování vysokého školství žene do jednoho tábora ideologické odpůrce reformy (Gross, Buzková) a představitelé veřejných vysokých škol, kterým současný stav nakonec vyhovuje více než hluboká reforma, která by nepochybně přinesla zvýšení nároků studentů na zaměření studijních programů, vybavenost škol, kompetentnost vyučujících a kvalitu výuky.

Práce pro manažery

Podobně je tomu s vědou a výzkumem. Nikdo nepochybuje o tom, že Akademie věd ČR prochází výraznou transformací a že její produkce roste. Hlavní problém naší vědy ale zůstává neřešen. Je jí institucionální odtržení výuky na vysokých školách od výzkumu uskutečňovaného v ústavech AV ČR. Stejně tak se nedaří propojit výzkum a vývoj s inovativním podnikáním zejména v malých a středních podnicích.

Oddělenost vědeckých institucí od vysokých škol a byznysu nedovoluje vytváření skutečně dynamických vědeckých škol a působí negativně i na transfer poznatků a metod výzkumu do praxe. Partnerství vědeckých ústavů a vysokých škol s technologicky orientovanými firmami, které je ve vyspělých zemích významným zdrojem dynamiky inovačního podnikání i financování školství, výzkumu a vývoje, naráží nejen na řadu bariér v legislativě, ale i na nechuť riskovat. I to narychlo svolaná schůzka potvrzuje.

Zdá se, že akademická i vědecká obec má strach z toho, že případný nový ministr, který těmto věcem skutečně rozumí a nepodléhá ideologickým klišé, by mohl zatím spolehlivě zablokované reformy pomalu spustit. To by ale znamenalo změnit vedení vysokých škol a vědeckých ústavů ve skutečný management.

To by výrazně zvětšilo osobní odpovědnost rektora či ředitele akademického pracoviště za rozpočet jím vedené instituce, do jehož výše by se stále více promítala i spokojenost klientů, ať jsou jimi studenti, podniky, nebo celá společnost. Lepší bude ministr, který toto nedopustí.

"Zdá se, že akademická a vědecká obec má strach z toho, že případný nový ministr, který těmto věcem skutečně rozumí a nepodléhá ideologickým klišé, by mohl zatím spolehlivě zablokované reformy pomalu spustit
PETR MATĚJŮ; sociolog

Názory v této rubrice nemusejí vyjadřovat stanovisko redakce